

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПОРТСМЕНІВ ХАРКІВЩИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Любієва В.А.¹, Чапідзе К.О.²

¹ *Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна, м. Харків, lubieva3107@gmail.com*

² *Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради, Україна, м. Харків, ksenia.chapidze@gmail.com*

Анотація: дистанційне навчання зайняло провідне місце у сучасному освітньому процесі Харківщини на сьогоднішній день, замінив традиційну систему. Застосування різноманітних технологій дистанційного навчання на території Харківської області, у зв'язку з тимчасовим призупиненням освітнього процесу в умовах воєнного стану, забезпечило безперервну підготовку майбутніх фахівців та стало інструментом для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти. Зокрема, уваги потребує дистанційне навчання в процесі підготовки професійних спортсменів, майбутніх фахівців в галузі фізичної культури і спорту.

Ключові слова: дистанційне навчання, електронне освітнє середовище, освітні платформи, комунікаційні онлайн сервіси та інструменти.

Вступ. Пріоритетним завданням сучасної України завжди було виховання здорової нації, а саме, збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління стало одним з головних завдань різних соціальних програм. Підготовка майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту, професійних спортсменів в сучасній ситуації зазнала координальних змін. Введений воєнний стан в Україні з 24 лютого 2022 року унеможлиблює очне навчання здобувачів освіти Харківщини, тому дистанційне навчання стало єдиною доступною формою в системі освіти. Поєднання тренувань в інших регіонах України та за кордоном з дистанційним навчанням в закладі освіти стало викликом як для студентів так і для викладачів. Це потребує від науково-педагогічного складу закладу освіти максимальної

перебудови й активізації своїх професійних якостей. Зазначимо, що в мережі Інтернеті вже накопичені інформативні матеріали стосовно організації такого навчання в умовах пандемії COVID-19, воєнного стану, але на жаль, вони мають теоретичний характер, також відсутні науково-практичні публікації з окресленого питання. Отже, удосконалення дистанційного навчання в процесі підготовки професійних спортсменів, майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є одним із найактуальніших.

Мета дослідження – аналіз та узагальнення власного практичного досвіду використання інформаційно-комунікаційних цифрових технологій в процесі фахової підготовки професійних спортсменів Харківщини в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану.

Результати дослідження та їх обговорення. Воєнний стан в Україні, зокрема близькість Харківщини до зони бойових дій та знищення великої кількості спортивних споруд в місті і області, вносять свої корективи в систему підготовки професійних спортсменів. В процесі використання дистанційного навчання у підготовці фахівців в галузі фізичної культури і спорту вже окреслено окремі технології (кейси, відео в мережі), методи (асинхронний і синхронний), засоби (технічні і програмні) дистанційного навчання; переваги та недоліки дистанційного навчання, репрезентовано досвід викладачів під час змішаного навчання в умовах пандемії COVID-19.

Не зважаючи на велику кількість досліджень та досягнення в організації дистанційного навчання, специфічність підготовки професійного спортсмена, майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту обмежує використання дистанційних технологій: віртуальних стадіонів і спортивних залів поки-що не створили, засвоєння техніки рухів, методика навчання, складання спортивних нормативів, проведення контрольних ігор, змагань не завжди вписується в систему дистанційної освіти. Отже, організація процесу дистанційного навчання, спрямованого на професійне становлення фахівця в галузі фізичної культури і спорту, потребує використання інтерактивних засобів, які б забезпечували зворотній зв’язок не лише на емпіричному, а й на практичному рівні [1].

Удосконалення електронного освітнього середовища залишається основним завданням для викладача. Електронне освітнє середовище – сукупність умов навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти, що забезпечується за допомогою сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій [2].

Електронним освітнім середовищем для професійних спортсменів є будь-який ресурс, на якому представлені навчальні матеріали: сайт закладу освіти, сайт кафедри, соціальні сторінки кафедр та викладачів, репозитарій, файлообмінник, сайти спортивних федерацій, різноманітні платформи й сервіси дистанційного навчання. У закладах освіти Харківщини створено освітнє середовище, де студенти отримують доступ до інформаційних ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці, використовуючи технології електронного, мобільного навчання, що робить освітній процес більш привабливим, демократичним, комфортним та стимулює здобувачів освіти до самоосвіти та навчання протягом усього життя.

Вибір платформи, формат занять та завдань – усе це не просто елементи, а система, яка повинна правильно працювати, тому вона повинна бути продумана наперед. Здатність професійних спортсменів до засвоєння матеріалу може змінюватися у зв'язку з фізичними навантаженнями на тренуваннях та участю в змаганнях, які впливають на увагу, пам'ять та, відповідно, обсяг засвоєння навчального матеріалу.

Головне завдання викладачів – допомогти професійним спортсменам адаптуватися та максимально сприяти якісному навчанню. Під час організації дистанційного навчання професійних спортсменів в умовах воєнного стану доцільно поєднувати синхронний та асинхронний режими навчання, відповідно адаптувати навчальні матеріали та визначити яку частину матеріалу надати на самостійне опрацювання. Важливе використання різноманітних завдань, які можна поділити на основні та завдання за вибором, для створення індивідуальної траєкторії навчання [4].

Асинхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при

цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо [3].

Синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відео конференції [3].

Під час підготовки до проведення онлайн-заняття у режимі реального часу слід вирішити першочергові завдання: оглянути та порівняти сервіси, за допомогою яких можна проводити заняття; підготувати різні види матеріалу та типи завдань, визначити доцільність їх використання; забезпечити своєчасний контакт та взаємодію суб'єктів під час заняття; визначити можливості контролю та оцінки виконаних здобувачами освіти завдань у режимі онлайн та надання результатів контролю у реальному часі кожному студенту. Вибір методу повинен відповідати завданням та можливостям здобувачів освіти, рівню опанування сучасними онлайн-інструментами для виконання різнопланових завдань. У Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» та Комунальному закладі «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради процес дистанційного навчання професійних спортсменів забезпечують платформи та засоби зв'язку: Microsoft 365, Google Classroom, сервіс відеоконференцій Zoom, Google Meet та інші сервіси Google (google диск, електронна пошта), веб-додаток Viber, Telegram.

Лекційний матеріал подається з використанням демонстрації презентацій та відеоматеріалів, створених у програмі PowerPoint, практикується проведення проблемних лекцій, лекцій-дискусій, що особливо активізує професійних спортсменів під час викладання нового матеріалу. Проводячи контроль засвоєння знань матеріалу теми на практичних онлайн-заняттях, частіше застосовуються традиційні методи, наприклад усний контроль, у вигляді формулювання нестандартних запитань та оригінальних завдань; тестовий контроль-вирішення тесту в Google-формі з відповідною фіксацією результату його складання. На практичних заняттях відпрацювання фахових практичних навичок, здійснюється у вигляді алгоритмів і відеоматеріалів.

Дистанційне навчання, за умови відсутності живого контакту викладача зі студентами, потребує активізації пізнавальної діяльності останніх. З цією метою застосовуються інтерактивні методи та методи активного навчання. Викладачі постійно працюють над створенням кейсів ситуаційних задач, проблемних завдань, які необхідні для моделювання ситуацій, наближених до реальних у майбутній практичній діяльності. Ситуаційні задачі ілюстровані та мають відео-контент, що забезпечує візуалізацію навчальної інформації.

Висновки. Таким чином, дистанційне навчання стало важливим допоміжним елементом у глобальному освітньому просторі. Поєднання комплексу різноманітних освітніх та інформаційно-комунікаційних цифрових технологій дає можливість ефективно реалізувати процес якісного дистанційного навчання і забезпечити безперервність освітнього процесу здобувачів освіти Харківщини в умовах воєнного стану. Завдяки запровадженню дистанційної форми навчання професійні спортсмени, які переїхали в інші регіони країни або за кордон, мають можливість долучитися до навчання на відстані у власних закладах освіти. Але для підготовки професійних спортсменів, майбутніх працівників фізичної культури і спорту формат дистанційного навчання є неоднозначним, тому що не може повністю замінити практичні заняття та може бути застосований як тимчасовий захід з грамотним використанням сучасних технологій при надзвичайних ситуаціях.

Головне завдання закладів освіти Харківщини – перебудувати процес підготовки професійних спортсменів, майбутніх фахівців в галузі фізичної культури і спорту не лише для сьогодення, але й замислюватись над тим, як це буде відбуватись після завершення воєнного стану. Імовірно, процес підготовки професійних спортсменів Харківщини в наступному навчальному році буде складним.

Список джерел інформації:

1. Глоба, Г. В., Цибулько, Л. Г., & Щелкунов, А. О. (2021). Фізичне виховання у світі в умовах гібридного навчання: takeaways для України. 2 (340) Ч.1, с. 74–83, [doi:10.12958/2227-2844-2021-2\(340\)-1-74-83](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2(340)-1-74-83)
2. Кучин, Ю. Л., & Лимар, Л. В. (2022). Основні принципи організації дистанційного навчання медиків. *Медична освіта*, (1), 30–37. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.1.12652>
3. Міністерство освіти і науки України. Положення про дистанційну освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
4. Триус, Ю. В., Герасименко, І. В., & Франчук, В. М. (2012). Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE : метод. посіб. Черкаси. 220 с. https://vfranchuk.fi.npu.edu.ua/images/files/statty/37_SEN_VNZ.pdf.pdf
5. Согоконь, О. А., Донець, О. В., & Гогоць, В. Д. (2021). Фізичне виховання – дистанційна форма навчання : навч.-метод. посіб. Полтава. 120 с.